

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2002-2003

1 APRIL 2003

Wetsontwerp tot wijziging van de artikelen 357 en 362 van het Gerechtelijk Wetboek

VERSLAG
 NAMENS DE COMMISSIE VOOR
 DE JUSTITIE
 UITGEBRACHT
 DOOR DE HEER **ISTASSE**

I. PROCEDURE

Dit wetsontwerp, dat onder de verplicht bicamerale procedure valt, is op 20 maart 2003 in de Kamer van volksvertegenwoordigers eenparig aangenomen door de 125 stemmende leden en op 24 maart 2003 overgezonden naar de Senaat.

De commissie voor de Justitie heeft het onderzocht tijdens haar vergaderingen van 25 maart en 1 april 2003.

Aan de werkzaamheden van de commissie hebben deelgenomen :

1. Vaste leden : de heer Dubié, voorzitter; de dames de T' Serclaes, Kaçar, Leduc, de heer Monfils, mevrouw Nyssens, de heer Ramoudt, mevrouw Taelman, de heer Vandenberghe, mevrouw Vanlerberghe en de heer Istasse, rapporteur.
2. Plaatsvervangers : mevrouw Bouarfa, de heer Ceder, de dames De Roeck, Laloy, de heren Lozie, Moens, Roelants du Vivier, de dames Thijs en Van Riet.
3. Andere senator: mevrouw Lizin.

Zie :

Stukken van de Senaat :

2-1557 - 2002/2003 :

Nr. 1 : Ontwerp overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2002-2003

1er AVRIL 2003

Projet de loi modifiant les articles 357 et 362 du Code judiciaire

RAPPORT
 FAIT AU NOM
 DE LA COMMISSION
 DE LA JUSTICE
 PAR M. **ISTASSE**

I. PROCÉDURE

Le présent projet de loi, qui est soumis à la procédure obligatoirement bicamérale, a été adopté par la Chambre des représentants le 20 mars 2003, à l'unanimité des 125 votants, et a été transmis au Sénat le 24 mars 2003.

La commission de la Justice l'a examiné lors de ses réunions des 25 mars et 1er avril 2003.

Ont participé aux travaux de la commission :

1. Membres effectifs : M. Dubié, président; Mmes de T' Serclaes, Kaçar, Leduc, M. Monfils, Mme Nyssens, M. Ramoudt, Mme Taelman, M. Vandenberghe, Mme Vanlerberghe et M. Istasse, rapporteur.
2. Membres suppléants : Mme Bouarfa, M. Ceder, Mmes De Roeck, Laloy, MM. Lozie, Moens, Roelants du Vivier, Mmes Thijs et Van Riet.
3. Autre sénateur: Mme Lizin.

Voir :

Documents du Sénat :

2-1557 - 2002/2003 :

N° 1 : Projet transmis par la Chambre des représentants.

II. INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR DE MINISTER VAN JUSTITIE

De wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken bepaalt dat in een hele reeks van rechtscolleges een bepaald aantal of een bepaald minimumaantal tweetalige magistraten moeten beschikbaar zijn.

Bij de rechtbank van eerste aanleg te Brussel en het parket bij die rechtbank, is er momenteel op dat vlak een deficit van 28 rechters op een personeelsformatie van 105 en van 29 substituten op een personeelsformatie van 92, of een respectievelijk bezettingspercentage van 73 en 68%. Dit betekent dat er alleen al voor die gerechten 57 plaatsen niet kunnen ingevuld worden (de Raad van State vernietigt immers de benoemingen die geschieden met miskennis van de wet van 15 juni 1935).

Een eerste maatregel die ertoe strekt om deze vicieuze cirkel te doorbreken, werd medio 2002 door de wetgever aangenomen. De wet van 18 juli 2002 voerde de taalkennis op 2 niveaus in voor de magistraten. Deze wet evenals het uitvoeringsbesluit, traden op 1 januari 2003 in werking en een eerste examensessie zal in april georganiseerd worden (aankondiging van Selor in het *Belgisch Staatsblad* van 3 maart 2003). Die maatregel dient aangevuld te worden met een bijkomende stimulans.

Men kan er voorts niet omheen dat bij de federale overheid alleen de magistraten geen taalpremie ontvangen. Ter vergelijking is het nuttig erop te wijzen dat de tweetaligheidspremies die worden toegekend aan de officieren bij de politiediensten die het bewijs leveren van hun taalkennis van niveau 1 223,11 euro (9 000 frank) bedragen voor een elementaire kennis, en 267,33 euro (10 800 frank) als het een grondige kennis van de andere landstaal betreft.

Dit wetsontwerp strekt er dan ook toe een premie in te stellen voor de magistraten die de kennis hebben bewezen van een andere taal dan die waarin zij het examen van doctor of licentiaat in de rechten hebben afgelegd.

Krachtens dit wetsontwerp is het aantal magistraten aan wie een premie wordt toegekend, beperkt tot het minimumaantal voorgeschreven bij de wet van 15 juni 1935, met name 316 (zulks betekent dat, indien krachtens de wet 5 tweetaligen nodig zijn terwijl het betrokken gerecht er 7 telt, alleen de 5 magistraten met de hoogste dienstanciënniteit de premie zullen ontvangen).

Dit wetsontwerp is erop gericht de magistraten aan te moedigen zich kandidaat te stellen voor de vacante ambten van magistraat die zijn voorbehouden voor kandidaten die het bewijs hebben geleverd van de kennis van een andere taal dan die van hun diploma, zoals bepaald bij de wet van 15 juni 1935. Het is dan

II. EXPOSÉ INTRODUCTIF DU MINISTRE DE LA JUSTICE

La loi du 15 juin 1935 concernant l'emploi des langues en matière judiciaire prévoit que toute une série de juridictions doivent compter un certain nombre ou un nombre minimum de magistrats bilingues.

Au tribunal de première instance de Bruxelles et au parquet près ce tribunal, il manque actuellement 28 juges pour un cadre de 105 unités et 29 substituts pour un cadre de 92 unités, ce qui représente des taux d'occupation de 73 et de 68%. Cela signifie que rien que dans ces tribunaux, 57 postes ne peuvent être attribués (le Conseil d'État annule en effet les nominations qui sont faites au mépris de la loi du 15 juin 1935).

Une première mesure visant à briser ce cercle vicieux a été prise par le législateur vers le milieu de l'année 2002. La loi du 18 juillet 2002 a en effet instauré un double niveau de connaissance linguistique pour les magistrats. Cette loi, tout comme son arrêté d'exécution, sont entrés en vigueur le 1er janvier 2003 et une première session d'examen sera organisée dans le courant du mois d'avril (avis publié par le Selor au *Moniteur belge* du 3 mars 2003). Cette mesure doit être complétée par un incitant supplémentaire.

Force est par ailleurs de constater qu'au sein de la «fonction publique fédérale», les magistrats sont les seuls à ne pas bénéficier d'une prime linguistique. En comparaison, il est utile de noter que les primes de bilinguisme allouées aux membres du cadre d'officiers des services de police justifiant d'une connaissance de niveau 1, s'élèvent, pour la connaissance élémentaire, à 223,11 euros (9 000 francs) et pour la connaissance approfondie de l'autre langue à 267,73 euros (10 800 francs).

Le présent projet de loi vise dès lors à instaurer une prime pour les magistrats qui justifient de la connaissance d'une autre langue que celle dans laquelle ils ont subi l'examen de docteur ou de licencié en droit.

Ce projet limite l'octroi de la prime au nombre minimum de magistrats requis par la loi du 15 juin 1935, soit 316 (ce qui signifie que si la loi requiert 5 bilingues alors que la juridiction en compte 7, seuls les 5 comptant la plus grande ancienneté recevront la prime).

L'objectif du présent projet consiste à stimuler les candidatures aux places vacantes de magistrats réservées à des candidats justifiant de la connaissance d'une autre langue que celle de leur diplôme en vertu des dispositions de la loi du 15 juin 1935. Il se justifie en conséquence de limiter l'octroi de la prime aux

ook verantwoord die premie uitsluitend toe te kennen aan de magistraten die benoemd worden op plaatsen welke voorbehouden zijn aan tweetalige kandidaten.

Het bedrag van de taalpremie is gelijk aan de weddebijslag van de toegevoegde magistraten (216,91 euro per maand) voor diegenen die voor het examen «voldoende kennis» slagen. De premie bedraagt 130% hiervan voor diegenen die voor het examen «grondige kennis» slagen (281,98 euro per maand).

III. ALGEMENE BESPREKING

Mevrouw Nyssens vraagt of de toegevoegde vrederechters benoemd in kantons waar vrederechters de kennis van meer dan een landstaal moeten bewijzen, inderdaad de tweetaligheidspremie waarin dit wetsvoorstel voorziet, krijgen.

De minister bevestigt dat. Hij verwijst naar zijn verklaringen tijdens de discussie in de Kamercommissie voor de Justitie (stuk Kamer, nr. 50-2310/003, blz. 6).

Mevrouw De Schamphelaere kan het principe van de premies ondersteunen, maar wijst erop dat het hier maar een beperkt middel betreft om de gerechtelijke achterstand in Brussel te beperken.

De echte oplossing zou een algemene verbetering van de tweetaligheid in alle Brusselse rechtscolleges zijn.

De door deze meerderheid aangenomen wetten gaan evenwel allemaal de verkeerde richting uit: het verhogen van het aantal eentalige toegevoegde rechters en de versoepeling van het taalexamen doen blijken dat de grondige kennis van het Nederlands eigenlijk uitzonderlijk is en, gelet op onderhavig ontwerp, enkel en alleen nodig is voor het absolute (wettelijke) minimum van magistraten.

Men moet trouwens eens de evolutie van de laatste jaren nagaan. Eerst worden eentalige rechters toegevoegd, voor wie geen enkele taalvereiste geldt. Tegelijk wordt er een onderscheid gemaakt in taalkennis tussen de basiskennis en de kennis om te zetelen, hetgeen op zich al een achteruitgang betekent op de vereiste van taalkennis. Nu wordt er een premie toegekend, zowel voor de basiskennis (eigenlijk hoofdzakelijk een passieve kennis) als voor de gevorderde kennis, waarbij men moet weten dat onder het oude regime er nooit een premie voor basiskennis zou zijn toegekend, omdat die op grond van het oude regime gewoon ontoereikend zou geweest zijn om te slagen.

Bovendien is het verschil in premie tussen basiskennis en gevorderde kennis slechts 65 euro, of nog geen 30% zodat het maar de vraag is of voor dit luttele verschil velen zich geroepen zullen voelen om inspanning

seuls magistrats nommés sur une place réservée à des candidats bilingues.

Le montant de la prime linguistique est égal au supplément de traitement des magistrats de complément (216,91 euros par mois) pour ceux qui réussissent l'examen de connaissance «suffisante». Il représente 130% de cette somme pour ceux qui réussissent l'examen de connaissance «approfondie» (281,98 euros par mois).

III. DISCUSSION GÉNÉRALE

Mme Nyssens demande la confirmation que les juges de paix de complément nommés pour des cantons où les juges de paix sont tenus de justifier de la connaissance de plus d'une langue nationale bénéficieront de la prime de bilinguisme prévue par le projet de loi à l'examen.

La réponse du ministre est affirmative. Il renvoie sur ce point à ses déclarations lors de la discussion en commission de la Justice de la Chambre (doc. Chambre, n° 50-2310/003, p. 6).

Mme De Schamphelaere peut souscrire au principe des primes, mais souligne que ce moyen est bien limité pour réduire l'arriéré judiciaire à Bruxelles.

La véritable solution consisterait à améliorer globalement le bilinguisme dans toutes les juridictions bruxelloises.

Les lois adoptées par l'actuelle majorité vont toutes dans le mauvais sens: l'augmentation du nombre de juges de complément unilingues et l'assouplissement de l'examen linguistique montrent que la connaissance approfondie du néerlandais constitue plutôt l'exception et que, au vu du projet en discussion, celle-ci n'est nécessaire que pour un strict minimum (légal) de magistrats.

Il suffit d'ailleurs d'examiner l'évolution de ces dernières années. On commence par adjoindre des juges unilingues, qui ne doivent remplir aucune condition linguistique. Simultanément, on instaure une distinction en matière de connaissances linguistiques entre une connaissance de base et une connaissance permettant de siéger, ce qui, en soit, représente déjà un recul par rapport à la connaissance linguistique requise. À présent, on accorde une prime, tant pour la connaissance de base (qui est en fait essentiellement une connaissance passive) que pour la connaissance approfondie; or, il faut savoir que, sous l'ancien système, on n'aurait jamais accordé de prime pour la connaissance de base parce que celle-ci aurait tout simplement été insuffisante pour permettre à l'intéressé de réussir.

De plus, la différence de prime entre la connaissance de base et la connaissance approfondie n'est que de 65 euros, soit même pas 30%, de sorte que l'on peut se demander si cette infime différence en incitera

gen te leveren voor een gevorderde actieve mondelinge en schriftelijke kennis.

Spreekster stelt vast dat wat het advies van de Raad van State betreft, de spoedprocedure werd gevraagd, zodat de Raad enkel de rechtsgrond heeft onderzocht.

Op twee punten heeft de Raad vragen bij de mogelijke schending van het gelijkheidsbeginsel.

Immers, magistraten die andere magistraten vervangen, krijgen de premie niet, omdat zij niet benoemd zijn in het betreffende rechtscollege, ook al zijn zij houder van een bewijs van taalkennis.

Bovendien stelt de Raad dat uit de uitleg van de gemachtigde ambtenaar is gebleken dat bepaalde toegevoegde rechters die in het bezit zijn van een diploma, in één taal zetelen in zaken van de andere taalrol, terwijl toegevoegde rechters en substituten niet benoemd zijn bij het rechtscollege, maar bij het rechtsgebied van het hof van beroep. De Raad vraagt naar objectieve redenen voor het verschil.

De minister heeft geantwoord dat het de bedoeling is om voor alle magistraten die werkzaam zijn in tweetalige rechtscolleges in een premie te voorzien, maar het geld er niet is. De objectieve reden is dus geldgebrek.

Volgens mevrouw De Schamphelaere biedt het wetsontwerp geen fundamentele oplossing. Om aan de impasse in de Brusselse rechtbanken van eerste aanleg en het parket te verhelpen, is een structurele ingreep nodig. Deze wordt voorgesteld in het wetsvoorstel van de heer Vandenberghe, tot wijziging van diverse bepalingen met het oog op de oprichting van Nederlandstalige en Franstalige rechtbanken van eerste aanleg en de splitsing van het parket bij de rechtbank van eerste aanleg in het gerechtelijk arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde te vermelden (stuk Senaat, nr. 2-761/1).

De heer Vandenberghe vindt dit ontwerp typisch voor de manier waarop de regering werkt. Tijdens vier jaar paars-groen beleid is de situatie van de rechtbank van eerste aanleg in Brussel niet veranderd. De fundamentele problemen blijven dezelfde en de gerechtelijke achterstand is nog steeds even groot.

Spreeker herinnert eraan dat hij bij het onderzoek van het wetsontwerp tot uitbreiding van het aantal toegevoegde rechters had gewezen op de onbillijke gevolgen van dat wetsontwerp dat, door de toegevoegde rechters een premie toe te kennen, de eentaligheid bij de magistraten aanmoedigde. De heer Vandenberghe heeft toen voorgesteld een tweetaligheidspremie in te voeren voor magistraten die geslaagd zijn voor het taalexamen, maar de Senaat heeft de tekst toen niet in die zin kunnen amenderen.

beaucoup à faire l'effort d'acquérir une connaissance active approfondie, tant écrite qu'orale, de l'autre langue.

L'intervenante constate qu'en ce qui concerne l'avis du Conseil d'État, on a demandé l'urgence, de sorte que le Conseil n'a examiné que le fondement juridique du projet.

Le Conseil d'État s'interroge quant à la violation éventuelle du principe d'égalité sur deux points.

En effet, les magistrats qui remplacent d'autres magistrats ne perçoivent pas la prime, parce qu'ils ne sont pas nommés dans la juridiction en question, même s'ils sont titulaires d'un certificat linguistique.

Le Conseil d'État souligne en outre qu'il ressort des explications de la fonctionnaire déléguée que certains juges de complément disposant d'un diplôme dans une seule langue siègent dans des affaires de l'autre rôle linguistique, tandis que les juges et les substituts de complément ne sont pas nommés dans une juridiction, mais le sont pour le ressort d'une cour d'appel. Le Conseil d'État s'interroge sur les raisons objectives de la différence de traitement.

Le ministre a répondu que l'objectif est de prévoir une prime pour tous les magistrats qui siègent dans des juridictions bilingues; mais les moyens nécessaires ne sont pas disponibles. La raison objective est donc le manque d'argent.

Selon Mme De Schamphelaere, le projet de loi n'offre pas de solution fondamentale. Pour sortir de l'impasse dans laquelle se trouvent les tribunaux de première instance et le parquet à Bruxelles, il faut des mesures structurelles. Ces mesures figurent dans la proposition de loi modifiant diverses dispositions en vue de créer des tribunaux de première instance francophones et néerlandophones et de scinder le ministère public près le tribunal de première instance dans l'arrondissement judiciaire de Bruxelles-Hal-Vilvoorde, de M. Vandenberghe et consorts (doc. Sénat, n° 2-761/1).

M. Vandenberghe estime que ce projet est révélateur de la manière selon laquelle le gouvernement travaille. La situation du tribunal de première instance de Bruxelles n'a pas évolué au cours des quatre années de gouvernement arc-en-ciel. Les problèmes de fond restent inchangés et l'arriéré judiciaire y est toujours aussi important.

L'orateur rappelle que, lors de l'examen du projet de loi visant à augmenter le nombre de juges de complément, il avait mis en exergue les conséquences inévitables auxquelles arrivait ce projet de loi qui, en allouant une prime aux juges de complément, encourageait l'unilinguisme des magistrats. M. Vandenberghe avait à l'époque proposé d'instaurer une prime de bilinguisme en faveur des magistrats ayant réussi l'examen linguistique mais le Sénat n'avait pas pu amender le texte en ce sens.

Enkele maanden later, vlak voor de ontbinding, dient de regering bij het Parlement een hoogdringende tekst in, die ertoe strekt een tweetaligheidspremie toe te kennen, terwijl die oplossing al lang ingevoerd had kunnen zijn.

Om misverstanden over de vereiste taalkennis te voorkomen, verduidelijkt de minister dat een «voldoende» kennis van een andere taal dan die van het diploma bestaat in een actieve en passieve mondelinge kennis en een passieve schriftelijke kennis van de taal. De «grondige kennis» bestaat in een actieve en passieve mondelinge en schriftelijke kennis van de taal.

Ten slotte herinnert de minister eraan dat de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken niet van toepassing is op de toegevoegde rechters en substituten, benoemd in de rechtbank van eerste aanleg van Brussel. Die wet is wel van toepassing op de toegevoegde vrederechters en de toegevoegde politierechters, die dan ook de door deze wet ingevoerde tweetaligheidspremie kunnen krijgen.

IV. ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING EN STEMMINGEN

Artikelen 1 tot 4

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt. Zij worden aangenomen met 9 stemmen bij 1 onthouding.

Het wetsontwerp in zijn geheel wordt aangenomen met 9 stemmen bij 1 onthouding.

Dit verslag is eenparig goedgekeurd door de 11 aanwezige leden.

De rapporteur,
Jean-François ISTASSE.

De voorzitter,
Josy DUBIÉ.

*
* *

De door de commissie aangenomen tekst is dezelfde als de tekst van het door de Kamer van volksvertegenwoordigers overgezonden ontwerp (zie stuk Kamer, nr. 50-2310/004)

Quelques mois plus tard et à la veille de la dissolution du Parlement, le gouvernement dépose, dans l'urgence, un texte qui vise à instaurer une prime de bilinguisme alors que cette solution aurait déjà pu être mise en place depuis longtemps.

Pour éviter tout malentendu quant aux exigences en matière de connaissance linguistique, le ministre précise que la connaissance «suffisante» d'une autre langue que celle du diplôme correspond à une connaissance orale active et passive et une connaissance écrite passive de la langue. La connaissance «approfondie» correspond à une connaissance active et passive, tant orale qu'écrite, de la langue.

Le ministre rappelle enfin que les juges ou substitués de compléments nommés au tribunal de première instance de Bruxelles ne sont pas soumis aux dispositions de la loi du 15 juin 1935 sur l'emploi des langues en matière judiciaire. Par contre, les juges de paix de complément et les juges de compléments au tribunal de police y sont soumis et pourront dès lors bénéficier de la prime de bilinguisme instaurée par le présent projet de loi.

IV. DISCUSSION DES ARTICLES ET VOTES

Articles 1er à 4

Ces articles ne donnent lieu à aucune observation. Ils sont adoptés par 9 voix et 1 abstention.

L'ensemble du projet de loi est adopté par 9 voix et 1 abstention.

Le présent rapport a été approuvé à l'unanimité des 11 membres présents.

Le rapporteur,
Jean-François ISTASSE.

Le président,
Josy DUBIÉ.

*
* *

Le texte adopté par la commission est identique au texte du projet transmis par la Chambre des représentants (voir doc. Chambre, n° 50-2310/004)